

REFERAT

Løpenr.: 1602/17
Saknr.: 13/9876-73
Ark.nr.: 120 V07SAKSARKIV
Saksbeh...: Synnøve Lode
Dato: 13.01.2017

GJELDER:

REFERAT FRA MØTE I STYRINGSGRUPPA DESEMBER 2016

MØTESTED: Fylkeshuset i Tromsø

DATO: 2. desember 2016

VARIGHET: 11.00 – 14.00

Til stede på møtet:

Troms fylkeskommune v/ Stein Ovesen,

KS v/ Steinar Storelv (vara)

Fylkesmannen i Troms v/ Bård Magne Pedersen, Øystein Ballari, Lill-Hege Nergård

Sametinget i Norge v/ Rune Fjellheim

Sametinget i Sverige v/ Per-Gustav Idivuoma

TRF v/ Johan Anders Oskal

SSR v/ Jörgen Jonsson

Fra administrasjonen:

Raimo Valle, Troms fylkeskommune

Synnøve Lode, Troms fylkeskommune

Øystein Ballari, Fylkesmannen i Troms

Lill-Hege Nergård, Fylkesmannen i Troms

Forfall:

Vestresone, Kautokeino reinsamelag v/ Henrik A. Sara

Sakliste:

Punkt 1. Godkjenning av innkalling og dagsorden.

Ingen merknader – enstemmig vedtatt.

Punkt 2. Orientering om planarbeidet

Synnøve Lode innledet om prosessen omkring arbeidet med planprogrammet.

- 3 arbeidsgrupper etablert: Disse skal arbeide med temaene; arealutfordringer, reindriften som næringsaktør og kulturell bærekraft. Det har vært avholdt møter i gruppene hvor man gikk nærmere inn på mål og satsinger for det videre planarbeidet. Det er ført referat fra møtene.

- En SWOT-analyse er gjennomført. I del 1 av samlingen satte man seg sammen etter fagbakgrunn, i del 2 av samlingen delte man seg inn i de respektive arbeidsgrupper og drøftet. Resultatet fra SWOT-analysen skal benyttes som grunnlag i det videre planarbeidet.
- Oppstartsmøte for arbeidet med regional plan for reindrift. Onsdag 3. februar 2016 ble det gjennomført et formelt oppstartsmøte med bred deltagelse.
- Verdikjedeanalyse for reindriften er utarbeidet av NORUT Tromsø.

Punkt 3. Orientering om verdikjedeanalysen

Øystein Ballari innledet om verdikjedeanalysen som ble utarbeidet av NORUT Tromsø.

- Verdikjedeanalysen er ment som et kunnskapsgrunnlag for det videre arbeidet med regional plan for reindrift.
- Analysen ser på reindriften i et utvidet perspektiv med fokus på ringvirkninger og verdiskaping. Gjennom rapporten ønsket man å sette fokus på reindriften som samfunns- og næringsaktør, i tillegg til de arealutfordringer næringa har. Dette er en del av reindriften hvor man hadde lite informasjon fra før, da særlig med tanke på reindriften som rolle utover rollen som kjøttprodusent.
- Litt om innholdet i analysen:
 - Troms fylke: 47 sidaandeler i Troms reinbeiteområde. Vi trenger mer oversikt over antall foretak på svensk side.
 - 200 000 rein i Norge totalt, 11-12 000 i Troms reinbeiteområde.
 - Utfordringer i verdikjedeanalysen: rapporten understreker at for å ha en vellykket etablering av tilleggs virksomheter må distriktene fungere – det må være en god drift. Personlig interesse og engasjement er viktig. Det er rom for å utvikle videreforedlingen i det regionale markedet i Troms.
 - Språk og kultur: dette er utrolig viktig. Sameskolen i Troms er ett kompetansesenter for språkutvikling også for andre kommuner, da ikke bare for elevene.
 - *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Den sosiale funksjonelle sambandet mellom folk og næringen i utmarka (sosial merverdi) må synliggjøres i rapporten og tas med som et parameter. Øystein sier dette er beskrevet i rapporten.
 - Reindriften er avhengig av visse forutsetninger for å lykkes: God arealforvaltning i fylket, at Norge trenger en ny rovdyrpolitikk da dette er en stor utfordring, samt at det er behov for å styrke samarbeidet internt i næringa og med andre.
 - Fra 2010 har det vært nedadgående reintall, noe som merkes på produksjonen i små og store distrikter. Nedgang i alle distrikter med unntak av Tromsdalen og Mauken. Rebenessøy og øydistriktene er veldig utsatt for harde vintre og uår, så det er vanskelig å regne på dette.
 - På 100 rein i Nordland trenger vi i Troms 430 rein for å oppnå samme produksjon. Når det gjelder tap og slakt er vi like dårlig i Troms som de dårligste distriktene i

Vestre Finnmark og Karasjok. Men vi har gode forutsetninger for å klare oss i Troms mtp. naturgrunnlaget. Når vi ser på kalvevekt er vi høyest i landet, det samme når det gjelder simle og okse. Vi har ikke høye driftskostnader i Troms og inntektene utenom reindrift er høy. I rapporten fremgår det at rovdyr spiller en stor rolle for manglende produksjon. Vi trenger mer kunnskap om tapsbalansen.

- Kommuneprosjektet i regi av landbruksdirektoratet: Formålet er å skape bedre dialog mellom reindriftsnæringa og kommunene. Oppdatering av distriktsplanene og kart er ett ledd i dette for at kommunene skal kunne planlegge og ta høyde for reindriften i sin kommuneplanlegging.
- *Kommentar fra Sametinget i Norge:* Grenseoverskridende reindrift må omtales i planen, da hva den innebærer og være nøye på ordvalg. Verdikjedeanalysen har noen uheldige ordvalg slik som «gjestereindrift» - dette må vi unngå i selve planen.
- *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Utviklinga innenfor reindriftsnæringa er det viktigste, ikke interessant å se på konfliktene mellom grenseoverskridende og Troms reindrift.
- *Kommentar fra TRF:* Det er dystre tall i verdikjedeanalysen, men det stemmer. De som har drevet med sau i indre Troms har måttet gi opp pga. rovdyr. I næringa vil vi produsere kjøtt og dette med rovdyrproblematikk går på verdigheten løs som reindriftsutøver. Kanskje ta ett skippertak og gjøre ett valg angående hvordan man vil ha det i framtiden, noe må gjøres med rovdyrproblematikken. Det er ett enormt stort potensiale for reindriften i Troms med stort areal, men hva hjelper det når vi ikke klarer å utnytte dette.

Punkt 4. Utkast til planprogrammet

I gjennomgangen av planprogrammet startet vi med kapittel 5 som omhandler formål og tema for planarbeidet.

- Kapittel 5.1 Formål
 - *Kommentar fra TRF:* Ønsker en tydeliggjøring av trekkleier, ettersom de er mindre vernet enn flyttleier. Flyttleier har sterkest vern. Enighet om å bruke begge begrepene.
 - *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* I Sverige er arealene kartlagt og delt inn i særverdiområder (kjerneområder og flyttleier) i renbruksplaner til samebyene. Her er Troms-distriktene som beiter i Sverige med. Få tilgang til disse dataene fra samebyene.
 - *Kommentar fra KS:* Synes det er gjort mye bra arbeid. Tenker det er viktig å få inn honnørord i dette kapitlet, som samspill, tillit og forståelse. Det er viktig at planen fungerer som en døråpner for å få til de gode prosessene. Veiing mot andre

samfunnsinteresser er viktig og vekting av dette i planprosesser. Også se på om man må endre på struktur og flytte kap. 5 helt fremst i dokumentet.

- *Kommentar fra fylkesmannen v/Bård:* Begrepene trekkveier og flyttveier møter man ofte på i plansaker. Ta med i formålsbeskrivelsen det som allerede er gjort i planen. Det kan være et formål i seg selv å vise behovet for kunnskap om næringa. Ta med dette med verdien av en slik plan og behovet grunnet at det er en grenseoverskridende næring som går utover kommunegrensene i Troms.
- *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/stabssjefen:* Det er viktig å synliggjøre kunnskap om de utfordringene som reindriften står overfor og på det grunnlaget skape et samspill for mer gjensidig forståelse og tillit. Viser her til det som står i de fremste kapitlene.
- *Kommentar fra Sametinget i Norge:* Det henvises i planen til Sametingets reindriftsmelding. Minner også om at Sametinget har vedtatt en arealmelding. Det er viktig å se denne og reindriftsmeldingen i sammenheng. Enig i det som går på grunnleggende forståelse for reindriftas egenart. Trekker fram dette med særverdiområder og klassifisering av dette som er så vanskelig. Da kan man ende med at noen områder bli mindre viktig. Alle områder henger sammen så det er vanskelig å differensiere og trekke fram noen framfor de andre. Reindriften benytter i utg.punktet alle arealer. Ethvert inngrep innbefatter at arealene blir mindre. Særverdiområder må håndteres på en måte i planen slik at dette forstås – legge større tyngde på det med forståelse og dialog uten å presse reindrifta til å si noe om de viktigste områdene.
- *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/Valle:* Poengterer at vi ser dette fra reindriftens ståsted i planarbeidet. Ettersom det var uklarheter omkring dette.
- *Kommentar fra TRF:* Lurer på om det er ment å være hensynssoner og ikke særverdiområder når man referer til dette i planen? Det med å gradere de ulike beiteområdene/særverdiområdene opp mot hverandre er veldig vanskelig.
- *Kommentar fra Fylkesmannen v/Øystein:* Begrepet særverdiområder er hentet fra KMD sin planveileder. Hensynssoner er et helt annet begrep.
- *Kommentar fra SSR: Samebyene:* det Sametinget i Norge tar opp er veldig viktig, og vi har hatt den samme diskusjonen i Sverige når det gjelder å gradere beiteområdene. Alle beiteområdene er viktig og taper man dette er det tap av beite. Det er ikke fritt fram for de andre områdene selv om man markerer noen områder som sær viktige. Rendriftsplanene i Sverige ble laget sammen med skogsbrukerne.
- *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/stabssjefen:* Fokus på å avklare viktige områder for dialog gjennom planarbeidet.

- *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Den nomadistiske reindriften har alltid hatt flytninger. Tar opp dette med alders tids bruk – men i Troms bør man si noe om hvordan dette begrepet har kommet til. Og i Troms er dette kommet gjennom den grenseoverskridende reindriften. Mauken-blåtind saken viser hvor sterk denne rettigheten er. Viktig å synliggjøre dette i planarbeidet.
- *Kommentar fra fylkesmannen v/Bård:* Fylkesmannen ønsker å skape forutsigbarhet for reindrifta og avstemme reindriftsinteressene opp mot andre interesser. Planen blir et verktøy for at dette skal bli bedre, men kan vi komme dit uten bruk av virkemidler som retningslinjer eller planbestemmelser, mener vi kan ikke det. Mener at det skal stå at man «skal» lage retningslinjer eller bestemmelser i planen, i stedet for å si at planen skal se «nærmere på». Viser til at vi har det i regional plan for landbruk.
- *Kommentar fra KS:* Mener at planen ikke må bli for komplisert for den menige mann. Spm. til stabssjefen; hvor mye må inn i planprogrammet for å kunne lage selve planen?
- *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/stabssjefen:* Planprogrammet skal være styrende for det videre arbeidet med planen og her er formålet styrende. Være så direkte og bruke de verktøyene som det er mulig å ha i planen - vi må få planen gjennom og at den blir godtatt. I den regionale planen for landbruk er det retningslinjer, ikke planbestemmelser. Være ærlig og tydelig overfor politikerne om at planen vil ha klare virkninger med slike virkemidler.
- *Kommentar fra TRF:* Man er redd i reindrifta for å sette de ulike årstidsbeitene opp mot hverandre, dårlig ide. Men er med på å avsette hensynssoner i planen. Planen skal være ett verktøy som vi skal bruke videre, og planen bærer allerede frukter, blant annet i form av kommuneprosjektet og dialog med kommunene.
- *Kommentar fra Sametinget i Norge:* Spm. om hensynssoner. Viktig å ha forståelse for reindrifta for de som skal benytte dokumentet. Sametinget vurderer for øyeblikket spm. om KU (konsekvensutredning). Sametinget vurderer om man skal forsøke å utvikle en veileder for KU for samiske interesser. Sametinget har finansiert og gitt støtte til Protect Sapmi som har utviklet en metodikk for å synliggjøre bruken det er snakk om for å kunne ta hensyn til dette i det enkelte planforslag. Man må se hele området i sammenheng når KU utløses. Det er nyttig å få en KU som tar de hensynene. Si noe mer om bruken av KU enn det som står i dette kapitlet fra før.
- *Kommentar fra fylkesmannen v/Bård:* Det er ønskelig å ende opp med en plan på samme linje som regional plan for landbruk. Det er viktig å benytte kløkt slik at planarbeidet blir gjennomført.
 - Side 3, setning 28; her kan man også synliggjøre parallelliteten i reindrifta mot/med Sverige. Den mangelfulle parallelliteten i forvaltningen er vanskelig og utfordrende, da mellom norske og svenske myndigheter, dette kunne vært omtalt i planprogrammet.

- S. 30; få med jakt og fiske.
- *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Det er Sametinget som har det overordnede sektoransvaret. Det som også har hendt er at lensstyrelsens rolle ble underordnet, men de har en rolle ad markfrågor. I Sametinget er det på forvaltningsdelen.
- Kapittel 5.2 Planområde
 - *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/stabssjefen:* Den regionale planen for reindrift forholder seg til Troms fylke ettersom det er det vi har myndighet over i Troms.
- Kapittel 5.3 Virkninger av planen
 - *Kommentar fra TRF:* Usikker på betydningen og effekten av ei retningslinje. Stabssjefen redegjør for at det som belyses i planprogrammet kun er ett eksempel på hvordan en slik retningslinje kan se ut.
 - *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/Valle:* Utdyper at man kan gå til innsigelse overfor kommunale planer dersom kommunene ikke følger eventuelle retningslinjer i den regionale planen for reindrift.
 - *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Hva har høyest juridisk forankring; en forvaltningsplan for en nasjonalpark eller denne? Hvordan forholder disse planene seg til hverandre? Vil denne planen ha noen innvirkning på arbeidet med planen for nasjonalparkene?
 - *Kommentar fra Fylkesmannen v/Øystein:* Nasjonalparkene er en egen myndighet som er lagt til Fylkesmannen.
 - *Kommentar fra Fylkesmannen v/Øystein:* Viser til at Sørreisa kommune har benyttet hensynssoner rundt trekkleier for å unngå randsonerbebyggelse. En annen mulighet er å låse enkelte områder til deler av året, f.eks ifm. kalvingsområder.
 - *Kommentar fra TRF:* Det kan være hensiktsmessig å få inn hensynssoner der hvor det er trekkleier.
 - *Kommentar fra Sametinget i Norge:* Har fylkeskommunen og politikerne tatt stilling til bruk av retningslinjer og bestemmelser? Grensene for hvor det er handlingsrom for politikerne og hvor det ikke er det bør tydeliggjøres i planen. Og det må tydeliggjøres at planen ikke kan endre eksisterende rettigheter eller tildele nye rettigheter. Tydeliggjøre fylkeskommunens anledning til å lage retningslinjer/planbestemmelser.
 - *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/stabssjefen:* Bruk av virkemidler er det vi ønsker tilbakemelding på i dag fra styringsgruppa.
- Kapittel 5.4 Tema og utfordringer

- *Kommentar fra TRF:* Veldig mye fokus på areal i Troms. Viktig å ta med at reindrift er en veldig kulturbærer både i forhold til en levende kultur og språk. Veldig mye fokus på det økologisk og ikke det andre.
 - *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/stabssjefen:* Arealspm. henger nært sammen med kultur- og næringsprinsippet - har man ikke forståelse for næring vil man ikke hensynta deres behov for areal for å kunne drive og utvikle seg.
 - *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/Valle:* Jus er uttrykk for kodifisering av legitimitet. Har vi lagt for mye vekt på jus og for lite vekt på kulturen i planprogrammet? Etter å ha hørt på diskusjonen i dag skal vi lene oss mot at vi vinkler planen mot allmennheten og vektlegger kunnskapsgrunnlaget, samtidig som vi får frem kulturaspektet i tillegg til det juridiske.
 - *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Verdikjedeanalysen: etterlyser en totaloversikt av hvilken nettoeffekt reindriften har på det øvrige samfunnet (multiplikatoreffekt)?
 - *Kommentar fra KS:* Det er behov for å få en styrket kunnskapsbase og ønsker at dette skal uttrykkes godt i planen. Folk bryr seg ikke om paragrafer, men kunnskap.
 - *Kommentar fra Sametinget i Norge:* Viktig å bringe den iboende kunnskap om regionen til befolkningen hvor kommunene kan få en annen verdioppfatning av sin egen kommune, både ift. dyreliv og natur.
- Kapittel 2,3 og 4
 - *Kommentar fra SSR:* Kap. 2.8, definere alders tids bruk.
 - *Kommentar fra KS:* Er det mulig å ha første del av planprogrammet som et vedlegg til planen? Redd for at nåværende oppsett tar bort fokuset fra det viktige, selve planprogrammet. Noen annen måte å gjøre dette på for å belyse det viktigste?
 - *Kommentar fra Troms fylkeskommune v/ stabssjefen:* Kan ikke ha vedlegg i planprogrammet. Men selve planen kan ha slik bakgrunnsinformasjon som vedlegg.
 - *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* La det framgå av kartmateriale hvordan konvensjonsområdene i dag anvendes (f. eks Dividalen). Dette står det lite om i planprogrammet i dag.

- *Kommentar fra Sametinget i Norge:* Ha et kart over reindrifta innledningsvis i dokumentet. I det videre planarbeidet må Sametingets rolle tydeliggjøres. Viktig å synliggjøre at dette er fylkeskommunens dokumentet.
- *Kommentar fra TRF:* Side 9 Protect Sapmi. TRF har hatt søknad inne for å etablere et kompetansesenter i Troms, men fikk avslag. Arbeidet med ny erstatningsordning for rovvilt og viser til naturmangfoldloven § 8 om at tradisjonell kunnskap skal vektlegges. Rettighetene ligger der og det er ikke noe man diskuterer her. Benytte disse som verktøy for det videre planarbeidet. Mest redd for at vi ikke favner vidt nok i planen ettersom undertegnede representerer TRF alene.
- *Kommentar fra KS:* Parallelt med dette arbeidet foregår det på nasjonalt nivå en forenkling av utmarksområder. Se til hvordan denne forenklingen ivaretar reindriften. Se kap. 4.2.
- *Kommentar fra Sametinget i Norge:* Punkt 3.2 før punkt 3.3: Savner en omtale av regionale dialogfora. Et formelt fora med samhandling mellom FM, NRL, Sametinget, Mattilsynet etc.
- *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Punkt 3.3 og 3.4 bør si noe mer informativt om samebyene og deres organisering.
- *Kommentar fra TRF:* Omskrive dette med helårsdistrikt ettersom ikke alle i Troms er det.
- **Kapittel 6. Organisering og medvirkning**

Planen vil bli tatt opp på de faste fora som finnes; seminar, konferanser etc. Omfattende høringsliste hvor alle er inkludert. Egne møter med fylkesmennene og fylkeskommuner i nord og samebyer på svensk side. Kanskje kan planen tas opp i nordnorsk råd også.
- **Kapittel 7. milepælplanen – hva skjer videre:**
 - Utkastet til planprogram sendes ut til styringsgruppa før det går til fylkesrådet, med mulighet for uttalelse.
 - Sendes ut på høring i januar i mer enn 6 uker grunnet at særmøter skal gjennomføres.
 - Våren 2017: høringsmøter med de ulike organisasjonene som måtte ønske det
 - Styringsgruppa ønsker møte eller innblikk i høringsuttalelsene og hvordan det innarbeides før planprogrammet vedtas.
 - *Sametinget i Norge:* Viser til samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Troms fylkeskommune, og nødvendigheten av kontakt på politisk nivå.
 - *Kommentar fra Sametinget i Sverige:* Hva er styringsgruppas mandat?
Svar: Styringsgruppa har ansvaret frem til politisk behandling.
 - Enstemmighet om å møtes i styringsgruppa før planprogrammet sendes til fylkesrådet for vedtak.

Punkt 5. Neste møte

Dato for neste møte avhenger av høringsprosessen. Troms fylkeskommune kommer nærmere tilbake med dette.

Punkt 6. Eventuelt

Intet å tilføye.

Referent: Lill-Hege Nergård og Synnøve Lode